

Asia: VN/1070/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sukupuolen vahvistamisesta sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommenttinne liittyen sukupuolen vahvistamisen edellytyksiin (1 §):

Kirkkohallitus näkee sukupuolen vahvistamista koskevan lain tavoitteen henkilön itsemääräämisoikeuden vahvistamisesta oikeansuuntaisena ja ihmisoikeuksia kunnioittavana. Vaatimus lisääntymiskyvyttömyydestä edellytyksenä sukupuolen oikeudelliselle vahvistamiselle on kohtuuton ja ihmisoikeussopimusten vastainen, ja Kirkkohallitus puoltaa vaatimuksen poistamista.

Kirkkohallitus pitää tärkeänä, että lain uudistamisen yhteydessä kuullaan monipuolisella tavalla heitä, joita asia koskee henkilökohtaisesti. Lakia uudistettaessa on huomioitava myös lapsen oikeudet ja lapsen edun ensisijaisuus. Lakia ei tulisi uudistaa ilman lapsivaikutusten arviointia. Monet tutkimukset osoittavat, että sukupuoliristiriitaa kokevat nuoret ovat muita alttiimpia kiusaamiselle, väkivallalle, yksinäisyydelle ja ahdistuksen kokemuksille. Niin lasten kuin nuortenkin parissa työskentelevien kykyä kohdata sukupuolten moninaisuutta tulee parantaa.

Yhteiskunnassa esiintyy vielä paljon vanhentunutta tietoa ja väärinymmärryksiä seksuaalisesta suuntautumisesta ja sukupuolen moninaisuudesta. Vanhentuneen tiedon ja väärinymmärrysten aiheuttamaa kärsimystä voidaan lievittää ja korjata jakamalla luotettavaa tietoa. Luotettavan tiedon jakaminen ja ymmärryksen lisääminen vähentävät esimerkiksi sateenkaarinuorten riskejä mielenterveysongelmiin, parantavat heidän hyvinvointiaan ja tukevat myös niitä sateenkaarinuoria, joita oma perhe tai taustayhteisö ei tue.

2. Kommenttinne liittyen hakemukseen ja sen käsittelyyn (2 §). Kommentteja pyydetään esimerkiksi siihen, onko sukupuolen vahvistamisen hakemusmenettely esitetystä muodostaan toimiva ja tarkoituksenmukainen.

-

3. Kommenttinne liittyen sukupuolen vahvistamisen oikeusvaikutuksiin (3 §). Lausunnoissa pyydetään kiinnittämään erityistä huomiota sellaiseen lainsäädäntöön, jossa sukupuolelle annetaan merkitystä ja jota hallituksen esityksessä ei ole tunnustettu. Lisäksi huomiota pyydetään kiinnittämään säännöksen aiheuttamiin muutostarpeisiin lausunnonantajan toiminnassa/hallinnonalalla.

Ehdotetun lain on esimerkiksi arvioitu mahdollisesti edellyttävän muutoksia vankeus- ja tutkintavankeuslakien säännöksiin vankien sijoittamisesta sekä henkilöntarkastuksista ja päihitteettömyyden valvonnasta. Vastaavia säännöksiä on myös laissa poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta. Lain on myös arvioitu edellyttävän muutoksia eräisiin rikoslain säännöksiin.

4. Kommenttinne liittyen sukupuolen vahvistamisen oikeusvaikutuksiin ja vanhemmuuteen (4 §)

Luterilaisen kirkon ihmiskäsityksen mukaan jokainen ihminen on Jumalan luoma, ainutlaatuinen ja arvokas. Omaan itsensä jokainen ihminen on Jumalan silmäterä. Ihmisen arvo ei ole sukupuoleen tai seksuaalisuuteen sidottua tai niistä riippuvaa, vaan sama kaikilla: Jumala on luonut jokaisen ihmisen juuri omaksi ainutkertaiseksi itsekseen. Jokaisessa ihmisessä Jumalan kuva ja kaltaisuus näyttäytyy yksilöllisellä ja persoonallisella tavalla.

Kirkon elämän ja toiminnan perustavina arvoina ovat usko, toivo ja rakkaus. Näiden pohjalta kirkossa tuetaan kaikenlaisissa parisuhteissa ja perheissä eläviä näkemään itsensä ja toisensa arvokkaina ja hyväksytyinä.

Kirkkohallituksen näkemyksen mukaan ehdotetut muutokset tukevat ja vahvistavat ihmisen omaa identiteettiä ja vaikuttavat sitä kautta myönteisesti vanhemmuuteen. Esitetyt muutokset parantavat myös oikeutta syrjimättömyyteen.

Kohtaaminen kantaa – Kirkon perheneuvonnan suunta vuoteen 2022 asiakirjassa on kuvattu hyvää vanhemmuutta. Asiakirjan mukaan lapselle on tärkeintä, että hänen lähellään on aikuisia, jotka kykenevät asettumaan suhteeseen lapsen kanssa ja antamaan tilaa hänen tarpeilleen. Kirkon perheneuvonnassa halutaan tukea kaikkia pareja ja perheitä näkemään itsensä ja toisensa arvokkaina ja hyväksytyinä.

5. Kommenttinne liittyen vanhemmuutta kuvaavaan nimikkeen muuttamiseen (5 §). Erityistä huomiota pyydetään kiinnittämään sellaiseen lainsäädäntöön, jossa vanhemmuutta kuvaavaan nimikkeeseen liitetään oikeusvaikutuksia (vanhemmalle itselleen tai tämän lapselle) ja jota hallituksen esityksessä ei ole tunnustettu. Lausunnoissa pyydetään myös kiinnittämään huomiota niihin muutostarpeisiin, joita vanhemmuutta kuvaavan nimikkeen muuttaminen edellyttää esimerkiksi lausunnonantajan tietojärjestelmissä.

Kirkkohallitus näkee tärkeänä tavoitteen turvata lapsen oikeudellinen asema vanhemman vanhemmuusnimikkeen muutoksesta huolimatta.

Ehdotetuista muutoksista aiheutunee muutostarpeita evankelis-luterilaisen kirkon jäsentietojärjestelmään siltä osin kuin muutos koskee väestötietojärjestelmästä tulevia kirkon jäsenen tietoja tai hänen perhesuhdetietojaan. Muutostyön kustannukset konkretisoitunevat muutostarpeen laajuuden selkiytyessä.

Uskonnollisissa yhteisöissä vallitsee erilaisia käsityksiä parisuhteen ja avioliiton muodoista. On hyvin tärkeää, että avioliittoa koskevat vaikutukset ilmaistaan yksiselitteisesti niin, että niiden ihmisarvoa tukeva ulottuvuus ei jää epäselväksi.

6. Kommenttinne liittyen ulkomaisen päätöksen tunnustamiseen (6 §):

-

7. Kommenttinne liittyen lain voimaantuloon ja sen soveltamisen porrastamiseen (8 §):

-

8. Kommenttinne liittyen esityksen pääasiallisiin vaikutuksiin, ml. selvitykseen joka on laadittu lapsivaikutusarvioinnin tueksi. Lausunnossa pyydetään kiinnittämään huomiota vaikutuksiin, joita lausunnonantaja arvioi esityksestä aiheutuvan toiminnalleen/hallinnonalallaan. Huomiota pyydetään kiinnittämään myös tietojärjestelmiin kohdistuviin muutostarpeisiin sekä muihin tiedonhallintalain 5 §:n 3 momentin kannalta olennaisiin asioihin.

-

9. Muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

Kirkkohallitus pitää toivottavana, että intersukupuolisten lasten fyysinen koskemattomuus, itsemääräämisoikeus ja lisääntymisterveydelliset oikeudet otettaisiin paremmin huomioon lainsäädännön kehittämisessä. Olisi perusteltua, että lapsen sukupuolipiirteitä muokkaavat lääketieteelliset toimenpiteet, jotka eivät ole lapsen terveyden kannalta välttämättömiä ja jotka tehdään ilman tietoon perustuvaa suostumusta, liitettäisiin sääntelyn piiriin.

Saloranta Teija
Kirkkohallitus